

УДК 378.011.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-81-86

ПРИМА Раїса Миколаївна –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3278-1900>
e-mail: primar@ukr.net

ГОНЧАРУК Ольга Валеріївна –

доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8463-7401>
e-mail: olga18092006@gmail.com

ПРИМА Дмитро Анатолійович –

доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії і методики початкової освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2102-9932>
e-mail: primad35@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена актуальній проблемі формування цифрової компетентності майбутніх педагогів в інформаційно-освітньому середовищі (ІОС) закладу вищої освіти (ЗВО). Метою статті є обґрунтування необхідності створення ефективного інформаційно-освітнього середовища у закладах вищої освіти для студентів педагогічних спеціальностей, яке сприяє формуванню їх цифрової компетентності. У публікації зазначено, що сучасний, цифровограмотний педагог, повинен володіти не лише високим рівнем професійної компетентності та педагогічної майстерності, а й бути здатним до опрацювання великих обсягів інформації у швидкому темпі, і також бути готовим доцільно й ефективно, усвідомлено застосовувати сучасні інформаційні технології у професійній діяльності та саморозвитку.

У процесі дослідження нами було використано комплекс методів: збір, аналіз та узагальнення даних з науково-педагогічних джерел, результатів наукових досліджень, законодавчих та нормативних документів. У статті розглянуто українську нормативну базу, що обумовлює цифровізацію освітнього процесу у ЗВО. Розкрито суть понять «цифрова компетентність», «інформаційно-освітнє середовище» та розглянуто складові компоненти даних дефініцій, також представлено авторську позицію щодо складу якісного та ефективного інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Обґрунтовано потребу сьогодення освітньої галузі України, що вимагає формування цифрової компетентності (ЦК) як важливої складової професійної компетентності майбутнього педагога та окреслено перспективи подальших досліджень.

Отримані результати можуть бути використанні при подальшому дослідженні механізмів формування ЦК майбутніх педагогів та подоланні наявних проблем в організації освітнього процесу у ЗВО: недостатнє матеріально-технічне та апаратно-програмне оснащення навчальних аудиторій, недосконала цифрова підготовка професорсько-викладацького складу, висока вартість ліцензованих програм.

Ключові слова: цифрова компетентність, інформаційно-освітнє середовище, цифровізація, цифрова освіта, майбутні педагоги.

PRIMA Raisa Mykolaivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department
of Theory and Methodology of Primary Education
at Lesya Ukrainka Volyn National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3278-1900>
e-mail: primar@ukr.net

HONCHARUK Olga Valeriivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
of the Department of Theory and Methodology
of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University
ORSID: <https://orcid.org/0000-0001-8463-7401>
e-mail: olga18092006@gmail.com

PRIMA Dmytro Anatoliiovich –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University

ORSID: <https://orcid.org/0000-0002-2102-9932>

e-mail: primad35@ukr.net

FORMATION OF DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS IN THE INFORMATION AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION (HEI)

The article is devoted to the actual problem of forming the digital competence of future teachers in the information and educational environment (IES) of a higher education institution (HEI). The purpose of the article is to justify the need to create an effective informational and educational environment in institutions of higher education for students of pedagogical specialties, which contributes to the formation of their digital competence. The publication states that a modern, digitally literate teacher must possess not only a high level of professional competence and pedagogical skills, but also be able to process large volumes of information at a fast pace, and also be ready to apply modern information technologies appropriately and effectively, consciously professional activity and self-development.

To achieve the goal, a set of methods was used: analysis and generalization of data from scientific and pedagogical sources, results of scientific research, legislative and regulatory documents. The article examines the Ukrainian regulatory framework that determines the digitization of the educational process in higher education institutions. The essence of the concepts "digital competence", "informational and educational environment" is revealed and the components of these definitions are considered, the author's position on the composition of a high-quality and effective educational environment of higher education institutions is also presented. The article substantiates the current need for digital education in Ukraine, which requires the formation of digital competence (DC), as an important component of the professional competence of the future teacher, and outlines the prospects for further research.

The obtained results can be used in the further study of the mechanisms of the formation of the Central Committee of future teachers and overcoming existing problems in the organization of the educational process in higher education institutions: insufficient material and technical and hardware and software equipment of classrooms, imperfect digital training of professors and teaching staff, high cost of licensed programs.

Key words: digital competence, information and educational environment, digitalization, digital education, future teachers.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій та запровадження технологічних інновацій у процесі навчання вимагають від кожного фахівця сфери освіти опанування не лише професійних, а й спеціальних цифрових навичок та знань, а від ЗВО – зміни підходів у формуванні цифрової компетентності здобувачів. А відтак, ключовим завданням системи освіти є створення умов для формування сучасних цифрових навичок та ЦК у майбутніх педагогів. Зважаючи на те, що цифрові технології проникли у всі сфери сучасного суспільства, зокрема і в сферу освіти, перед закладами вищої освіти стоїть завдання підготовки висококваліфікованого професіонала та компетентного спеціаліста у галузі цифрових технологій. Перед ЗВО постає ключове завдання – так зорганізувати освітній процес, щоб були створені умови для підготовки педагогів, котрі легко навчаються за допомогою цифрових технологій і швидко адаптуються до змінних умов провадження педагогічної діяльності; зацікавлені у саморозвитку та безперервній освіті; які ефективно та продуктивно використовують сучасні інноваційні технології у власній професійній діяльності; добре орієнтуються в інфомедійному просторі; володіють інструментами роботи з цифровими даними. З огляду на це актуальною постає проблема формування у майбутніх педагогів ЦК як необхідної умови підготовки конкурентоспроможного фахівця на сучасному ринку праці, адже це дозволяє йому бути успішним

у подальшій професійній діяльності, яка здійснюється в інформаційно-цифровому просторі.

Отже, формування ЦК майбутніх педагогів у закладах вищої освіти, є наразі актуальною проблемою, вирішення якої потребує організації якісного та дієвого ІОС закладу, спроможного створити умови для задоволення освітніх потреб та професійного розвитку здобувачів вищої освіти в умовах сьогодення.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема формування цифрової компетентності майбутніх педагогів активно досліджується у численних наукових розвідках. Так, у роботах О. Тимченко окреслено механізм та етапи формування ЦК майбутніх фахівців освіти [1]. У свою чергу Л. Карташова, Н. Бахман, І. Пліш виокремили сучасні підходи стосовно формування та розвитку ЦК майбутнього педагога в електронному середовищі закладу освіти [2].

В авторських статтях Ю. Драгнева, І. Харченко, І. Шищенко, О. Цюняк проаналізовано інформаційно-освітнє середовище ЗВО як базис для формування цифрової компетентності та як один із чинників професійного становлення майбутніх педагогів [3; 4; 5]. Структуру освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах цифрової освіти досліджували також М. Братко [6] та Н. Кононець [7].

Упродовж останніх років проводиться багато наукових досліджень, присвячених порушеній проблемі, проте питання формування цифрової компетентності майбутніх педагогів в ІОС закладу

вищої освіти є лише частково вирішеним, а важливість означеної проблеми постійно зростає через вимушений перехід від традиційної очної форми навчання до змішаного і дистанційного формату у закладах освіти різних рівнів та зумовлено вкрай швидкими темпами цифровізації освітньої галузі, стрімкими темпами розвитку цифрових технологій, що вимагають відповідних темпів педагогічних досліджень, які б сприяли створенню ефективних методик формування ЦК майбутніх педагогів.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності створення високоякісного інформаційно-освітнього середовища у ЗВО, яке сприяє формуванню цифрової компетентності майбутніх педагогів та визначення методологічних підходів до розв'язання проблеми формування ЦК майбутнього педагога у сучасних умовах освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування ЦК здобувачів вищої освіти, зокрема педагогічних спеціальностей, поряд з іншими складовими професійної компетентності педагога, є необхідністю сьогодення. Підвищення рівня та якості знань, формування компетентностей, зокрема цифрової, є основним завданням реформи освіти конкурентоздатної країни. Наразі, питання формування ЦК педагогів унормовується на законодавчому рівні й знаходить відображення у Законі України «Про вищу освіту», Законі України «Про повну загальну середню освіту», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» та інших документах.

У зв'язку з вимушеними обставинами – пандемією коронавірусу COVID-19, а пізніше – введенням воєнного стану через російську агресію, більшість українських ЗВО перейшли на змішану та дистанційну форми навчання з повсюдним використанням різноманітних онлайн-ресурсів, електронних сервісів та освітніх платформ. Відповідно з'явилися й нові підходи для дистанційної взаємодії між учасниками освітнього процесу.

Слід зазначити, що протягом останніх років в Україні у сфері інформатизації та цифровізації освіти в світі викликів сьогодення було прийнято низку відповідних постанов, зокрема: Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти; Концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року; Концепція розвитку цифрових компетентностей та план заходів для її реалізації; Концептуально-референтна Рамка цифрової компетентності педагогічних й науково-педагогічних працівників (проект 2021); Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників із розвитку цифрової компетентності.

Звичайно, ЗВО ставлять за мету так підготувати майбутніх педагогів, щоб вони були спроможні ефективно використовувати сучасні цифрові технології, як під час традиційного, так і дистанційного навчання у подальшій професійній діяльності. У зв'язку з цим, у 2020 році Наказом № 2736 «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу

загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», був затверджений професійний стандарт вчителя, який містить опис професійних компетентностей педагога. У документі зазначено, що для успішного впровадження ІКТ в освітній процес та ефективної організації дистанційного навчання важливою є сформована у педагогів ЦК, а саме – здатності: орієнтуватися в інфомедійному просторі, здійснювати пошук і критичний аналіз інформації та вміння оперувати нею у професійній діяльності; використовувати наявні та генерувати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси, обмінюватися ними; використовувати новітні цифрові технології в освітньому процесі, на засадах ергономіки та інформаційної безпеки.

Українськими науковцями В. Биковим та М. Лещенко, в контексті означених документів, було сформульовано визначення терміну «цифрова компетентність – це знання, уміння, навички в галузі інформаційних технологій та здатність їх застосування в професійній діяльності» [8].

Актуальність проблеми формування ЦК педагогів виокремлено й серед стратегічних цілей Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, як: «наявність цифрового освітнього середовища, що є доступним та сучасним; працівники сфери освіти володіють цифровою компетентністю; послуги та процеси в освітній та науковій сфері є прозорими, зручними та ефективними, а дані – доступними та достовірними».

Як бачимо, однією з визначених стратегічних цілей освіти сьогодення є створення сучасного та доступного інформаційно-освітнього середовища кожного закладу освіти. Як наголошено у розвідці Ю. Драгнева, освітнє середовище можна розглядати як: – «модель соціокультурного простору, де відбувається становлення особистості, реалізовується творчий потенціал, творче самовиявлення, соціальна активність, яка спрямована на науково-дослідницьку, творчу, практичну діяльність тощо» [3]. Або ж, спираючись на визначення М. Братко – як «багатосуб'єктне та широкопредметне явище, що цілеспрямовано впливає на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, формуючи його готовність до професійної діяльності чи навчання, ефективного виконання соціальних ролей та самореалізації у процесі життєдіяльності» [6].

Варто зазначити, що ми трактуємо інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти, як інформаційно-організаційну структуру з можливістю широкого використання сучасних мультимедійних, цифрових, технологічних засобів роботи з інформацією, розвитку дистанційного навчання тощо; як середовище, в якому активно використовуються інфокомунікативні технології, цифровий освітній контент, де наявний цифровограмотний викладацький склад, що є важливою умовою для якісного забезпечення сучасного освітнього процесу в умовах цифрової освіти у дистанційній та змішаній формі навчання.

Проведений аналіз праць науковців, дозволяє виокремити такі компоненти інформаційно-освітнього середовища ЗВО:

Інформаційний – (законодавчі та нормативні документи, освітні та навчальні програми й плани, що унормовують освітню діяльність та комунікаційну взаємодію всіх учасників освітнього процесу ЗВО).

Організаційний – (методи та способи організації освітнього процесу, форми навчання та обрані закладом способи взаємодії учасників освітнього процесу).

Предметний – (матеріально-технічна база закладу, аудиторний фонд, наявність доступу до мережі Інтернет, електронні освітні ресурси тощо) [4].

Отже, спираючись на вище викладене, можемо підсумувати, що якісне та продуктивне інформаційно-освітнє середовище ЗВО, спрямоване на підготовку сучасного цифровокомпетентного майбутнього педагога, має відповідати таким вимогам:

- мати затверджені внутрішні нормативні документи, що узгоджують освітній процес закладу з державними документами у напрямі цифровізації освіти; розроблені освітні програми, що спрямовані на формування професійних, в тому числі й цифрових компетентностей майбутніх педагогів; чітко регламентовану діяльність та взаємодію всіх учасників освітнього процесу ЗВО при різних формах навчання (очна, дистанційна, змішана);

- наявність високого рівня професійності, педагогічної майстерності, цифрової компетентності викладацького та науково-педагогічного колективу ЗВО (уміння створити навчальний цифровий контент, здійснення процесу навчання та контролю за допомогою цифрових технологій, забезпечення співпраці та комунікацій, організації зворотного зв'язку за допомогою цифрових технологій тощо);

- наявне широке використання сучасних інформаційно-цифрових технологій (наявність достатньої матеріально-технічної (технологічної) бази закладу; дидактичний матеріал та навчальні електронні посібники, підручники; онлайн сервіси та цифрові освітні інструменти; програмні застосунки, що автоматизують освітній процес тощо) та наявність власної платформи дистанційної освіти й забезпечення інформаційної безпеки.

Використання в освітньому процесі ЗВО сучасних цифрових пристроїв та інфомедійних технологій, створення якісного ІОС закладу, використання різних форм організації навчання, призводить до нового розуміння й зміни дидактичного процесу, застосування нових принципів та моделей навчання майбутніх педагогів. Такі зміни в системі освіти, що викликані новою постановкою цілей і зміною орієнтирів в освіті, активною генерацією нових цифрових технологій, актуалізують питання використання інфокомунікаційних засобів в освітньому процесі.

Таким чином, активне включення нових форм і методик освітньої діяльності у ЗВО, зорієнтованих на використання цифрових технологій в процесі навчання; новий характер організації освітнього

процесу в закладі через створення ІОС – забезпечують можливість формувати під час здобуття фаху цифрову компетентність майбутніх педагогів, що є складовою їх майбутньої професійної діяльності в сучасних умовах цифровізації освіти.

Формування ЦК під час навчання у ЗВО на педагогічних спеціальностях відбувається через зміст освіти, під час опанування освітніх компонентів із циклу професійної підготовки та доповнюються дисциплінами вільного вибору з фокусом на цифрові навички, а практичні аспекти реалізації набутих знань відпрацьовуються під час проходження педагогічної практики. Саме тому, під час навчання майбутніх педагогів в інформаційно-освітньому середовищі ЗВО необхідно:

- здійснити цифрово-орієнтоване проектування змісту навчання з огляду на професійну спрямованість й беручи до уваги міжпредметні зв'язки;

- забезпечити під час здобуття фаху активне та доцільне використання сучасних технічних засобів й інформаційних ресурсів (онлайн ресурсів, електронних баз даних, цифрових програм навчання);

- розробити та використовувати адаптоване під сучасні вимоги освітньої галузі методичне та дидактичне забезпечення освітнього процесу (підручники, методичні рекомендації, силабуси, презентації), в тому числі й електронне;

- максимально ефективно використовувати час, відведений на навчальну та самостійну роботу здобувачів вищої освіти, враховуючи їх індивідуальні особливості, щоб забезпечити їхнє зацікавлене ставлення до навчання й використання набутих цифрових компетентностей у подальшій професійній діяльності, застосовуючи різні форми організації освітнього процесу з використанням цифрових технологій для виконання завдань навчального і пошуково-дослідницького характеру.

Адже, чим більше студент використовує засоби інформаційних та цифрових технологій для виконання різноманітних навчальних завдань, тим вищим буде рівень його ЦК: метод проєктів передбачає використання мультимедійних технологій; обробка результатів і оформлення лабораторних робіт передбачає навички володіння графічними, табличними, текстовими редакторами; пошук інформації потребує вміння працювати з інфокомунікаційними ресурсами, обмінюватися даними та інфомедійну грамотність й навички інформаційної безпеки; виконання розрахунків та графічне оформлення практичних та наукових робіт – використання формульних редакторів, створення презентацій, тощо; виконання наукової роботи вимагає вмінь добирати та критично оцінювати інформацію з використанням цифрових засобів масової інформації (макети, текстові системи).

Отже, цілком правомірно стверджувати, що для майбутніх педагогів результатом навчання в якісно організованому ІОС закладу вищої освіти, у контексті формування у них цифрової компетентності, є здатності: генерувати, добирати, використовувати цифрові системи управління освітнім процесом для власного навчання та

організації освітніх процесів у подальшій професійній діяльності; вибирати системи для спільної діяльності у професійній сфері, професійного спілкування; для досягнення освітньої чи педагогічної мети; співпраці та реалізації навчальних проєктів; використовувати цифрові системи для підтримки організаційних процесів власної освітньої чи педагогічної діяльності.

Таким чином, цифрова компетентність майбутніх педагогів у ЗВО буде успішно формуватися, якщо, впродовж усього періоду навчання вони будуть здобувати фах в якісно організованому ІОС, де матимуть змогу використовувати сучасні програмні продукти, усвідомлюючи важливість володіння та застосування ІКТ для розв'язання навчальних та професійних проблем, а мультимедійні технології відкриють їм доступ до нетрадиційних джерел інформації – електронних гіпертекстових підручників, освітніх платформ, систем дистанційного та онлайн навчання, використання яких підвищуватиме ефективність процесу здобуття знань, сприятиме формуванню в процесі навчання цифрової компетентності.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок напрямку. Отже, цілісність сучасного освітнього процесу в реаліях сьогодення передбачає створення дієвого інформаційно-освітнього середовища у ЗВО, котре безпосередньо впливає на формування у здобувачів педагогічної освіти цифрової компетентності, адже формування ЦК майбутніх педагогів відбувається через зміст освіти, сучасні цифрові технології навчання, нові методи та форми освітнього процесу, педагогічну практику, науково-дослідницьку діяльність та самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Отримані результати можуть бути використанні при подальшому дослідженні механізмів формування ЦК майбутніх педагогів та подоланні наявних проблем в організації освітнього процесу у ЗВО: недостатнє матеріально-технічне та апаратно-програмне оснащення навчальних аудиторій, недосконалі цифрова підготовка професорсько-викладацького складу, висока вартість ліцензованих програм.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Тимченко О. В. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців освіти. *Народна освіта: електронне наукове фахове видання*, 2019. Вип. № 1(37). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5548.
2. Kartashova L., Bakhmat N., Plish I. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Information Technologies and Learning Tools*. 2018. № 68. С. 193–205.
3. Драгнев Ю.В. Інформаційно-навчальне середовище як чинник професійного розвитку майбутнього вчителя фізичної *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. Випуск 2 (51).
4. Харченко І., Шищенко І. Інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти як підґрунтя для формування інформаційно-цифрової культури майбутніх

фахівців. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 13 (45). С. 78–84.

5. Цюняк О. Інноваційне освітнє середовище як чинник професійного становлення майбутніх магістрів початкової освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14 (1). С.175-179.

6. Братко М. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 135. С. 67–72.

7. Кононец Н.В. Роль інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти при ресурсно-орієнтованому навчання студентів у вищій школі. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2018. Вип. 51. С. 31–45.

8. Биков В., Лещенко М. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Харків, 2016. № 4. С. 115–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13 (дата звернення: 21.02.2022), с. 115.

REFERENCES

1. Tymchenko, O. V. (2019). Formuvannya informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv osvity [H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University]. *Narodna osvita : elektronne naukove fakhove vydannya*, Iss. № 1 (37). Retrieved from: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5548 [in Ukrainian]
2. Kartashova, L., Bakhmat, N., Plish, I. (2018). Rozvytok tsyfrovoi kompetentnosti pedahoha v informatsiino-osvitnomu seredovyshchi zakladu zahalnoi serednoi osvity [Development of digital competence of the teacher in the information and educational environment of general secondary education.]. *Information Technologies and Learning Tools*. № 68. Pp. 193–205 [in Ukrainian]
3. Dragnev, Yu.V. (2011). Informatsiino-navchalne seredovyshche yak chynnyk profesiinoho rozvytku maibutnoho vchytelia fi zychnoi kultury v umovakh informatsiino-osvitnoho prostoru [The information and educational environment as a factor in the professional development of the future teacher of physical education in the conditions of the information and educational space]. *Pedagogy and psychology of professional education. 1. S. 94–99*. [in Ukrainian]
4. Kharchenko, I., & Shyshenko, I. (2021). Informatsiino-osvitnie seredovyshche zakladu vyshchoi osvity yak pidgruntia dlia formuvannya informatsiino-tsyfrovoi kultury maibutnikh fakhivtsiv [The information and educational environment of the institution of higher education as a foundation for the formation of the information and digital culture of future specialists]. *Humanities studies. Pedagogy. 13 (45). S. 78–84*. [in Ukrainian]
5. Tsyunyak, O. (2019). Innovatsiine osvitnie seredovyshche yak chynnyk profesiinoho stanovlennia maibutnikh mahistriv pochatkovoї osvity. [Innovative educational environment as a factor in the professional formation of future masters of primary education]. *Innovative pedagogy. 14 (1). S. 175–179*. [in Ukrainian]
6. Bratko, M. (2015). Struktura osvitnoho seredovyshcha vyshchoho navchalnoho zakladu [The structure of the educational environment of a higher educational institution]. *Proceedings. Series: Pedagogical sciences. 135. S. 67–72*. [in Ukrainian]
7. Kononets, N.V. (2018). Rol informatsiino-osvitnoho seredovyshcha zakladu vyshchoi osvity pry resursno-orientovanomu navchanni studentiv u vyshchii shkoli. [The role of the informational and educational environment of the institution of higher education in resource-oriented education

of students in higher education]. Means of educational and research work. 51. S. 31–45. [in Ukrainian]

8. Bykov, V., Leshchenko, M. (2016). Tsyfrova humanistychna pedahohika vidkrytoi osvity. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymu systemamy. Kharkiv, Issue 4. S. 115–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13 [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПРИМА Раїса Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, формування цифрової компетентності майбутніх педагогів.

ГОНЧАРУК Ольга Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи, формування цифрової компетентності майбутніх педагогів

ПРИМА Дмитро Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики початкової освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Наукові інтереси: аксіологізація професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи,

формування цифрової компетентності майбутніх педагогів

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PRIMA Raisa Mykolaivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: professional training of future primary school teachers, formation of digital competence of future teachers.

HONCHARUK Olga Valeriivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: professional training of future primary school teachers, formation of digital competence of future teachers.

PRIMA Dmytro Anatoliiovich – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Theory and Methodology of Primary Education at Lesya Ukrainka Volyn National University.

Scientific interests: axiologising the professional training of the future primary school teacher, forming the digital competence of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 9.08.2023 р.

УДК 378.091.3:7

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-86-92

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4393-2831>
e-mail: rastrygina.alla@gmail.com

ЦІННІСНІ ОСНОВИ АРТ-КОМУНІКАЦІЙ У МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ: ІНТЕГРАЦІЙНО-МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДИСКУРС

У статті актуалізовано своєчасність звернення до досліджуваної проблеми та доцільність розробки нової стратегії розвитку мистецько-педагогічної освіти через розширення кола професійних можливостей студентів мистецьких спеціальностей через арт-комунікаційну діяльність. Подано етимологічне значення поняття «комунікація», проаналізовано ціннісні основи феномена комунікації з позицій філософії, психології і педагогіки та представлено особливості інтерпретації досліджуваної категорії у міждисциплінарному вимірі. Порушено питання щодо переосмислення сучасних завдань мистецько-педагогічної освіти та реконструкції системи підготовки педагогів-митців, оскільки саме фахівці мистецького профілю мають унікальні можливості для подолання поствоєнного синдрому у кожного українця, як через комунікацію через різні види мистецтва, так і через міжособистісну арт-комунікаційну взаємодію, ґрунтовану на міждисциплінарній інтеграції мистецтв. Визначено ціннісні основи комунікації через мистецтво та можливості реконструкції сучасної підготовки фахівців мистецько-педагогічного профілю задля розширення меж їхньої майбутньої професійної діяльності з огляду на сьогоденні виклики та потреби. Доведено принципову значущість інтеграційно-міждисциплінарного підходу для набуття фахівцями мистецького профілю здатності до арт-комунікаційної взаємодії. Подано авторське розуміння поняття «арт-комунікації» з огляду на багатоаспектність досліджуваного феномена та множинність художньо-комунікаційної взаємодії через мистецтво, поєднання різновидів якого ґрунтується на інтеграційно-міждисциплінарному підході, що значно розширює спектр розуміння категорії «художня комунікація» у контексті реконструкції сучасної підготовки фахівців мистецького та розширення меж професійної діяльності майбутніх фахівців мистецького профілю.

Перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямку пов'язані з обґрунтуванням теоретико-методологічних засад концепції розвитку арт-комунікаційної компетентності у фахівців мистецького профілю як стратегічного напрямку оновлення мистецько-педагогічної освіти.

Ключові слова: мистецько-педагогічна освіта, професійна підготовка, фахівці мистецького профілю, ціннісні основи художньої комунікації, інтеграційно-міждисциплінарний підхід, арт-комунікації.